
Małżeństwo pozorne

Palestra 5/11(47), 58-59

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dwóch, nawet sąsiadujących ze sobą stanów, przy czym w jednym z nich są one zagrożone karą śmierci, a w drugim nie — nie wykazuje istotnych różnic.

Dalej autor wskazuje na dyskryminacyjny charakter orzekania tej kary w niektórych południowych stanach USA. Autor podaje m.i. tak znane przykłady, jak skazanie na ten najwyższy wymiar kary murzyńskiego chłopca Jimmy' Wilsona za kradzież 1,95 dolara, oraz przytacza szereg przykładów skazania czarnych obywateli USA na śmierć za dokonanie gwałtu na białej kobiecie (od 1930 r. żaden biały nie zapłacił skazaniem na śmierć za gwałt, podczas gdy wymierzano ją za taki sam czyn corocznie jednemu Murzynowi), a dla kontrastu — sprawę 4 białych młodych ludzi z Tallahassee (Florida) skazanych na bardzo niskie kary za zgwałcenie młodej Murzynki. Wśród ogólnej liczby wykonanych od 1930 r. na obywatelach USA wyroków śmierci czarni stanowili: 90%, wśród skazanych za zgwałcenie, 80% za zbrojną grabież i 50% za zabójstwo. Autor podaje dalej wiele przykładów skazania na karę śmierci ludzi zupełnie niewinnych, przy czym w niektórych wypadkach nie można już było naprawić tragicznej pomyłki sądowej.

Co myślą Amerykanie o karze śmierci? Badania Gallupa przeprowadzone w 1953 r. wykazały, że 68% zapytanych zadeklarowało utrzymanie jej w wypadku skazania za mord, ale przeprowadzone w 5 latach później badania Ropera (tzw. Roper Poll) wykazały, że już 50% indagowanych uważało karę długoterminowego więzienia za całkowicie wystarczającą.

Małżeństwo pośmiertne

Katastrofa we Frejus, która wydarzyła się w grudniu 1959 r. na skutek zerwania się tamy Malpasset, spowodowała wprowadzenie do ustawodawstwa francuskiego nowej, nie znanej dotychczas instytucji małżeństwa pośmiertnego, tj. małżeństwa zawieranego po śmierci jednego z przyszłych małżonków. Art. 23 wydanej w związku z tym ustawy z 31.XII.1959 r. stanowi, że Prezydent Republiki może w poważnych wypadkach udzielić zezwolenia na zawarcie małżeństwa, jeżeli jeden z przyszłych małżonków zmarł, nie dopełniwszy oficjalnych formalności związanych z aktem zawarcia tego małżeństwa.

Jean Noirei w kwietniowym numerze „Recueil Sirey” z ub. r. poddaje powyższą instytucję krytycznej analizie. Celem wydania wspomnianej ustawy było głównie rozwiązanie zagadnienia filiacji przez nadanie przyszłemu dziecku statusu dziecka małżeńskiego. Autor sądzi jednak, że cel powyższy można było osiągnąć bez powoływania do życia instytucji małżeństwa pośmiertnego, sprzecznej z podstawowymi zasadami prawa rodzinnego i w jego przekonaniu odrażającej, fikcyjnej i niepotrzebnej. Ustalenie pochodzenia dziecka może być dokonane także *post mortem* domniemanego ojca w drodze odpowiedniego postępowania sądowego. Ustalenie ojcostwa powinno gwarantować dziecku te same prawa, jakie wypływają dla niego z zawarcia małżeństwa przez jego rodziców. Tą drogą powinno być pójść rozwiązanie tych problemów — kończy swoje wywody autor.

Małżeństwo pozorne

Przez małżeństwo pozorne (podobnie jak i przez inne akty prawne tego rodzaju) C. J. Foulon-Piganiol rozumie małżeństwo, przy którego zawarciu wola stron zmierza do tego, aby w rzeczywistości nie osiągnąć normalnych skutków, jakie pociąga za sobą akt prawny, którego zawarcie one symulują. Problematykę

te omawia autorka w artykule pt. *Le mariage simulé*, opublikowanym w nrze 2 z 1960 r. „*Revue Trimestrielle de Droit Civil*”.

Zarówno w okresie I, jak i II wojny światowej wiele osób zawierało związki małżeńskie nie po to, by stworzyć rodzinę, żyć wspólnie i płodzić dzieci, lecz w celu osiągnięcia zupełnie innych skutków, np. uzyskania określonego obywatelstwa danego państwa, możliwości przekroczenia granicy itp. Po osiągnięciu powyższych celów jedna lub obie strony występowały do sądu z żądaniem unieważnienia małżeństwa jako czynności prawnej pozornej. W tej sytuacji wyłoniło się szereg problemów natury prawnej, które stały przed sądami różnych państw, a którym autorka poświęca swój artykuł.

Rozpoczyna ona swe rozważania od propozycji (mającej nie tylko terminologiczne znaczenie), mianowicie porzucenia tradycyjnego określenia: „małżeństwo pozorne” i przyjęcia nowego: „małżeństwo ze skutkami umownie ograniczonymi”. Następnie poddaje krytycznej analizie stanowisko zajęte w tej materii przez orzecznictwo sądowe. Zdaniem autorki w rozważanych wypadkach małżeństwo nie powinno być unieważnione na podstawie ogólnych reguł dotyczących czynności prawnych pozornych. Ze względu na społeczną wagę małżeństwa sądy powinny stosować tutaj koncepcję obejścia prawa i uznawać małżeństwo za ważnie istniejące.

Powyzsza recepta autorki nasuwa jednakże poważne wątpliwości, w szczególności, jeśli się zechce stosować ją do powszechnie znanych wypadków zawierania tego typu małżeństw w okresie pożoگی wojennej, kiedy miały one na celu jedynie dopomożenie komuś do uratowania się od niechybnie grożącej mu śmierci.

Walka z prostytucją w Anglii

Kiedy w 1959 r. Parlament brytyjski uchwalił ustawę o tzw. przestępstwach ulicznych (*the Street Offences Act*), której celem było m. i. usunięcie prostytutek z ulic miast brytyjskich, przewidywano możliwość wzrostu liczby podejrzanego charakteru ogłoszeń, umieszczanych na wystawach sklepowych przez osoby oferujące swoje usługi jako modelki, masażystki itp. Obawiano się wzrostu działalności wszelkiego typu stręczycieli i sutenerów, a także możliwości utworzenia nielegalnego, dobrze zorganizowanego prostytucyjnego *businessu*. Mało kto jednak mógł sobie wyobrazić wówczas, że znajdzie się ktoś, kto zajmie się wydaniem specjalnego magazynu zawierającego zbiór nazwisk, adresów (wraz z numerem telefonu), niekiedy nawet z fotografią lub z informacją podającą zakres usług oferowanych zbrojeńcom seksualnym.

Frederick Charles Shaw należycie ocenił możliwości zarobkowe tkwiące w tego rodzaju przedsięwzięciu i opublikował magazyn pn. *Ladies Directory*. Sprawa trafiła do sądu, który uznał oskarżonego za winnego popełnienia następujących przestępstw:

- 1) zmywy (karalnej) przeciwko moralności publicznej (zmywy z tymi, którzy podali ogłoszenia),
- 2) życia z zarobków osiąganych z uprawiania prostytucji, tj. o przestępstwo naruszenia postanowień sekcji 30 ustawy o przestępstwach seksualnych (*Sexual Offences Act. 1956*),
- 3) opublikowania pornografii, tj. naruszenia przepisu sekcji 2 ustawy o nieprzyzwoitych publikacjach (*Obscene Publications Act, 1959*).

Za powyższe czyny Shaw skazany został na 9 miesięcy więzienia.